

2. 5. 2018

ID: 107471

Osoba rozhodce

K vyloučení konkrétní osoby rozhodce z projednávání a rozhodnutí o věci nemůže postačovat jen tvrzení, že je jednou ze stran rozhodčí smlouvy opakovaně, event. i dlouhodobě, jako možný rozhodce navrhován.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 4022/2017, ze dne 23.1.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněné PROFI CREDIT Czech, a. s., sídlem P., zastoupené JUDr. E.P., MBA, advokátem, sídlem H.K., proti povinné D. P., D., zastoupené Mgr. P.N., advokátem, sídlem P., pro 101 032,- Kč s příslušenstvím, vedené u soudního exekutora JUDr. Zdeňka Zítky, Exekutorský úřad Plzeň-město, pod sp. zn. 108 EX 07044/16, o dovolání povinné proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2017, č. j. 22 Co 108/2017-69, tak, že usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 4. 2017, č.j. 22 Co 108/2017-69, a usnesení Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 1. 2017, č.j.14 EXE 1751/2016-30, se zrušují a věc se vrací okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Praze potvrdil napadeným rozhodnutím usnesení Okresního soudu v Berouně ze dne 10. 1. 2017, č. j. 14 EXE 1751/2016-30, který zamítl návrh povinné na zastavení a odklad exekuce, jejímž provedením byl pověřen soudní exekutor JUDr. Zdeněk Zítka, Exekutorský úřad Plzeň-město; oba soudy dospěly ke shodnému závěru, že důvod pro zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není dán, neboť rozhodce Mgr. Jan Fišer, určený na základě rozhodčí smlouvy uzavřené dne 16. 9. 2015 mezi oprávněnou jako úvěrující společností a povinnou, pravomoc k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu dány měl. Shledaly totiž, že rozhodčí smlouva obsahující ujednání, že majetkový spor rozhodne jeden ze třinácti jednoznačně a jmenovitě určených rozhodců - s tím, že výběr jednoho z nich je na straně, která podala žalobu, a v případě, že tímto žalobcem bude úvěrující společnost, bude žalovaná předtím vyzvána k volbě jednoho z těchto třinácti rozhodců - je platným právním úkonem, dostatečně transparentním, a naopak nejde o ujednání, které by mělo povahu nepřiměřené či zneužívající klausule.

Námitkou neplatnosti samotné účastníky uzavřené Smlouvy o revolvingovém úvěru pro tvrzený rozpor s dobrými mravy se oba soudy odmítly zabývat proto, že by tím došlo k přezkumu rozhodčího nálezu z hlediska věcné správnosti, což vylučuje povaha exekučního řízení, které směřuje toliko k faktickému výkonu titulu, jenž je jeho předmětem, a nikoli k autoritativnímu nalézání práva; obsahem podkladového rozhodnutí je exekuční soud vázán a je povinen z něj vycházet. Proto ani v případě rozhodčích nálezů nepřislouží exekučnímu soudu přezkoumávat, zda smlouva o spotřebitelském úvěru, resp. rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, které by způsobilo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele, a ani nemůže z těchto důvodů exekuci zastavit.

Ve včasné dovolání povinná (dále též „dovolatelka“) vůči oběma rozhodnutím rozvedla obšírnou oponenturu, již založila na námitce, že i v exekučním řízení je soud (exekutor) povinen zkoumat, zda exekuční titul vydal způsobilý orgán, tj. rozhodce s pravomocí věc rozhodovat. Tak tomu však v dané věci nebylo, neboť proces uzavírání rozhodčí smlouvy nebyl transparentní; všechny navrhopované (a posléze akceptované) osoby rozhodců totiž byly a jsou na oprávněné ekonomicky závislé, neboť ta je

do jiných rozhodčích smluv zařazuje již po dobu několika let, a na to ji oprávněná v průběhu uzavírání rozhodčí smlouvy neupozornila. Úvěrující společnost s ní navržené osoby rozhodců individuálně neprojednala a jejich výběr tudíž sama nemohla nikterak ovlivnit; jména rozhodců byla úvěrující společností vlastně „nadiktována“ na dopředu předtištěné formulářové smlouvě. Pakliže by o ekonomické závislosti navržených rozhodců měla povědomí, jistě by s jejich jmény nesouhlasila. Takto uzavřenou rozhodčí smlouvu tudíž dovolatelka považuje pro rozpor s dobrými mravy za neplatnou podle ustanovení § 580 o. z.

Dovolatelka dále namítá, že taktéž Smlouva o revolvingovém úvěru představuje právní úkon neplatný podle tohoto ustanovení, a to ze stejných důvodů, neboť celý „smluvní konstrukt směřoval jen ke zcela nepřiměřenému obohacení oprávněné“, pakliže úroková sazba činila 127, 50 % p. a. V tomto ohledu odkazuje na judikaturu Ústavního soudu, konkrétně na náleze ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/11, a náleze ze dne 11. 12. 2014, sp. zn. III. ÚS 4084/12, z nichž vyplývá, že ani v exekučním řízení nemá být poskytována ochrana věřitelům, kteří po dlužnících (spotřebitelích) požadují nepřiměřené či dobrým mravům odporující plnění; ačkoli byly tyto závěry vysloveny jen ohledně rozhodčích doložek, měly by být poplatné i v poměrech nových, kdy zákon pro spotřebitelské rozhodčí doložky vyžaduje zvláštní formu zcela samostatné smlouvy. Vzhledem k těmto závěrům by také neplatnost úvěrové smlouvy měla přivodit i neplatnost smlouvy rozhodčí, se kterou je bezprostředně svázána, a to i navzdory rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005, z něhož se podává, že neplatnost konkrétní smlouvy nemá sama o sobě vliv na rozhodčí smlouvu (nevztahuje-li se důvod neplatnosti i na ni); rozhodnutí Ústavního soudu by však mělo dostat přednost.

Závěrem dovolatelka vyjadřuje též přesvědčení, že zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. má přicházet v úvahu i tehdy, pakliže jím dojde k zamezení zjevné nespravedlnosti, tj. jestliže by výkon konkrétního rozhodnutí představoval rozpor s principy právního státu, a v tomto ohledu činí odkazy na četnou judikaturu Ústavního soudu a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1394/12, jakož i usnesení ze dne 18. 2. 2010, sp. zn. 20 Cdo 2131/2008. V těchto případech tudíž přichází v úvahu oprávněnost přezkoumat správnost exekučního titulu i v řízení exekučním.

Co do dovolacího důvodu dovolatelka namítá nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a naplnění předpokladu přípustnosti dovolání spatřuje - a v tomto smyslu jej rovněž vymezuje - v tom, že napadené rozhodnutí „závisí na vyřešení otázky hmotného i procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, jmenovitě od usnesení ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2401/2014 a usnesení ze dne 1. 3. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, eventuálně která dosud v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud řešena nebyla (pokud by o její ustálenosti byly pochyby s přihlédnutím ke specifikům daného případu)“, přičemž posléze předkládá dovolacímu soudu k vyřešení sedm otázek, které formulovala následovně:

1. Příčí se dobrým mravům rozhodčí smlouva, která určuje konkrétní jména rozhodců, když spotřebitel neměl jakoukoli možnost spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy, kterou sestavoval výhradně podnikatel?
2. Příčí se dobrým mravům rozhodčí smlouva, která určuje konkrétní jména rozhodců, když spotřebitel neměl jakoukoli možnost spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy, kterou sestavoval výhradně podnikatel, a jsou pochyby o nezávislosti rozhodců ve vztahu k podnikateli?
3. Je rozhodce, který je podnikatelem pravidelně uváděn v rozhodčích smlouvách podnikatele a rozhodl ve věcech podnikatele již přes 27 000 rozhodčích sporů, ekonomicky závislý na podnikateli?

4. Příčí se dobrým mravům rozhodčí smlouva, která určuje konkrétní jména rozhodců, včetně ekonomicky závislého rozhodce, když spotřebitel neměl jakoukoli možnost spolupodílet se na obsahu takové rozhodčí smlouvy, kterou sestavoval výhradně podnikatel, a spotřebitel nebyl informován o tom, že jeden či více rozhodců jsou ekonomicky závislí na podnikateli?

5. Způsobuje neplatnost celé úvěrové smlouvy dle ustanovení § 580 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, neplatnost rozhodčí smlouvy, která by sama o sobě obstála jako platná, když se smluvní strany dohodly způsobem předpokládaným v ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů na více rozhodcích jmenovitě a takový rozhodce spor nakonec rozhodoval?

6. Je exekuční soud oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu?

7. Může exekuční soud na základě věcného přezkumu exekučního titulu exekuci zastavit postupem dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, a to s odkazem na „jiný důvod“?

Na tyto otázky dovolatelka odpovídá ve svém souhrnu tak, že exekuční soud měl z uvedených hledisek posuzovat platnost uzavřené rozhodčí smlouvy, a neomezovat se jen na zohledňování platnosti z pohledu transparentnosti určení rozhodců, a to pak zvláště vzhledem k tomu, že rozhodce je na podnikateli ekonomicky závislý; přitom neplatnost úvěrové smlouvy zároveň znamená i neplatnost smlouvy rozhodčí. Ve vztazích se spotřebitelem by dále měla v exekučním řízení přicházet v úvahu i možnost přezkoumat věcnou správnost exekučního titulu, a pakliže správným není, má být postupem dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., tj. s odkazem na „jiný důvod“, exekuce zastavena.

Dovolatelka proto navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí, jakož i rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení, a aby oprávněná byla povinna nést náhradu nákladů dovolacího řízení.

Oprávněná ve svém vyjádření uvedla, že s dovoláním nesouhlasí, neboť pouze přistoupila k vymáhání pohledávky, kterou jí svým rozhodčím nálezem přiznal po právu určený rozhodce. Povinná byla až doposud, a tedy i po celou dobu rozhodčího řízení pasivní, vydanému rozhodčímu nálezů se nebránila, a to ani návrhem na jeho zrušení či návrhem na zastavení exekuce dle ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) zákona o rozhodčím řízení, a v tomto duchu odkázala na usnesení Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 82/16 ze dne 24. 5. 2016.

Osoba rozhodce byla podle oprávněné určena přesně v souladu s rozhodčí smlouvou; povinná byla v rámci předžalobní upomínky vyzvána, aby sama zvolila některého z rozhodců (v rozhodčí smlouvě uvedených), což však neučinila; z ohlášené judikatury Nejvyššího soudu pak – proto – dovozuje, že volba rozhodce proběhla platným a transparentním způsobem. Možnou podjatost rozhodce je třeba posuzovat vždy vzhledem ke konkrétním okolnostem; takové zvláštní okolnosti, které by podjatosti rozhodce napovídaly, však povinná neuvádí. V tomto ohledu též oprávněná poukazuje na jistou analogii s důvody pro vyloučení soudce, kterými nemohou být pouze okolnosti spočívající v jeho postupu a rozhodování v jiných věcech. Samotné sjednání rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech taktéž nepovažuje za nepřiměřenou klausuli, která by vytvářela významnou nerovnováhu v neprospěch spotřebitele a podle oprávněné povinná s osobami rozhodců dobrovolně souhlasila, rozhodčí smlouvu stvrdila svým podpisem, což platí i co do úvěrové smlouvy samotné; nebyla-li v procesu uzavírání těchto smluv dostatečně obezřetná, nelze to přičítat k tíži druhé straně.

Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád,

ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 29. 9. 2017, dále jen „o. s. ř.“ (srov. čl. II, bod 2. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, jakož i čl. II, bod 2. zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony), jestliže směřuje proti usnesení odvolacího soudu vydanému dne 27. 4. 2017 a exekuční řízení bylo zahájeno dne 9. 9. 2016.

Dovolání bylo podáno včas a osobou oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) řádně zastoupenou advokátem (§ 241 o. s. ř.), odpovídá i požadavku náležitosti uvedení, v čem je spatřováno splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237, § 241a odst. 2 o. s. ř.), a obsahuje též srozumitelně formulované dovolací důvody (§ 241a odst. 2, odst. 3 o. s. ř.), které tyto předpoklady přípustnosti dovolání obsahově (věcně) vystihují.

Dovolání je tak podáním formálně bezvadným.

Je tedy posléze nezbytné vyřešit otázku, zda dovolatelkou ohlašované splnění podmínky přípustnosti dovolání reálně ob stojí, tedy zda skutečně napadené rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené praxe dovolacího soudu – konkrétně od výše označených rozhodnutí Nejvyššího soudu, na která dovolatelka výslovně odkazuje, popř. zda dovolatelkou předestřené otázky dosud nebyly v praxi dovolacího soudu dostatečně a v úplnosti vyřešeny.

Stěžejní důvod dovolatelčina nesouhlasu se závěry nižšími soudy vyslovenými v dosavadním řízení – jenž posléze vyústil v podání jejího dovolání – představuje její hodnocení rozhodčí smlouvy jako neplatné pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 580 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), z toho důvodu, že nemohla do pravidel, kterými má být ustanoven rozhodce, nikterak zasahovat anebo se na jejich tvorbě spolupodílet. Jí ohlašované naplnění přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak eventuálně stojí (i) na předpokladu rozporu napadeného rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže posuzoval platnost uzavřené rozhodčí smlouvy toliko z pohledu transparentnosti pravidel pro určení rozhodce, s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2401/2014, a s usnesením ze dne 1. 3. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015.

Z těchto rozhodnutí Nejvyššího soudu se totiž podává, že pakliže spotřebitel nemá žádnou možnost se v procesu uzavírání rozhodčí smlouvy podílet na tvorbě jejího obsahu, když smluvní jednání je postaveno kategoricky tak, že je zde pro spotřebitele pouze jediná možnost, a to zcela a bezvýhradně akceptovat návrh na uzavření rozhodčí smlouvy učiněný podnikatelem (včetně podnikatelem určeného rozhodce), nelze mít za to, že za takové situace byly naplněny podmínky pro ochranu spotřebitele coby (presumované) slabší smluvní strany. Ve skutečnosti by totiž šlo o podnikatelem předem nastavená kritéria vůči spotřebiteli, zde i v otázce určení konkrétních jmen rozhodců, a v důsledku o stav obdobný formulářovým smlouvám. Soudy v těchto situacích proto musejí pečlivě posuzovat, zda takové rozhodčí doložky nejsou neplatné pro jednání příčí se dobrým mravům.

Nezbývá tudíž než posoudit, zda ohlašovaný rozpor s judikaturou – ve smyslu objektivním – nastal vskutku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1498/2017), čehož je možno dosáhnout jen důkladným rozbořením rozhodnutí, na nějž byl dovolatelkou učiněn odkaz.

Dovolací soud však v tomto ohledu neshledává, že by byl dán (skutečný a zjevný) rozpor se zaznamenanými rozhodnutími, neboť jejich závěry dopadají na případy svojí podstatou zvláštní, a tudíž seznatelně odlišné. Ačkoli totiž dovolatelka z právní věty usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.

7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2401/2014, dovozuje, že neplatnost rozhodčí smlouvy pro rozpor s dobrými mravy nastává již – a právě – tehdy, pakliže je jí vzhledem k průběhu kontraktačního procesu fakticky znemožněno zasahovat do jmen potencionálních rozhodců, která jsou podnikatelem dopředu předtištěna na „formulářové smlouvě“, nelze opominout, a to je pro nynější úsudek dovolacího soudu klíčové, že v tam souzené věci byla „ve hře“ vedle totožně formulovaných námitek i spotřebitelčina obrana další, jmenovitě že mělo jít o její „graduující flagrantní insolventnost, která byla (musela být) známa podnikatelským subjektům, kteří v otázce poskytování a zabezpečení finančních prostředků s dovolatelkou postupně jednaly“.

Obdobně v posléze vydaném usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2016, sp. zn. 26 Cdo 3631/2015, bylo vzato v potaz, že se povinná bránila dále i tvrzením, že úvěrovou smlouvu uzavřela „za situace, kdy oběma stranám bylo zřejmé, že závazek nebude včas splněn“.

Nelze opominout, že i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13 – na nějž ostatně obě zaznamenaná rozhodnutí navazují – dospěl k závěru, že obecné soudy pochybily, pakliže se zaměřily pouze na formální posouzení platnosti rozhodčí doložky, aniž by věc posoudily v kontextu všech velmi závažných okolností, které na základě důkladného dokazování nesporně vyšly najevo ... a že při posuzování platnosti rozhodčí doložky v projednávané věci především nelze odhlédnout od skutečnosti, že k uzavírání smluv o půjčce a smlouvy o rozhodčí doložce došlo velmi nestandardním způsobem, přičemž věřitel projevil při uzavírání smluv značnou a neobvyklou aktivitu ... a i při uzavírání smlouvy o rozhodčí doložce byla stěžovatelka uvedena v omyl ohledně smyslu a především konkrétního dopadu všech uzavíraných smluv ... povinností soudů bylo s ohledem na všechny zjištěné skutečnosti přihlídnout i ke zjištěním, která sice sama o sobě nebyla způsobila učinit jednoznačný závěr o duševní poruše stěžovatelky, ale nasvědčovala tomu, že jednání stěžovatelky bylo ovlivněno sníženou odolností vůči zátěži a schopností domyslet dopad jí uzavíraných dokumentů.

Z takto rešeršovaných rozhodnutí se však současně nabízí úsudek, že se dovolací soud doposud nezabýval (samostatně a do všech důsledků) takovou oponenturou povinné, která byla založena na námitce neplatnosti rozhodčí smlouvy založené jen (výhradně) na tom, že jména rozhodců nemohla v procesu sjednávání rozhodčí smlouvy nikterak ovlivnit, resp. že všichni rozhodčí smlouvou určení rozhodci byli na jedné ze stran této smlouvy ekonomicky závislí.

Což jest ostatně dovést i z výše citované právní věty usnesení sp. zn. 30 Cdo 2401/2014, z níž se podává, že soudy jsou povinny pečlivě posuzovat, zda takové rozhodčí doložky nejsou neplatné – aniž by se tedy výslovně a bez dalšího ustanovovala jejich neplatnost pro jednání přičící se dobrým mravům – tj. posuzovat, zda v procesu sjednávání rozhodčí smlouvy nepřistoupily k těm okolnostem, o nichž se taktéž v právní větě pojednává, ještě jiné, okolnosti další, které mohly neplatnost rozhodčích doložek přivodit.

Jde tudíž ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. o otázku v praxi dovolacího soudu dosud zcela neřešenou, pro niž je nezbytné připustit ji k věcnému projednání, což ostatně sama dovolatelka formuluje coby eventuální předpoklad přípustnosti dovolání.

Dovolání je proto podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

Z připojeného exekučního spisu o řízení vedeného pod sp. zn. 14 EXE 1751/2016 u Okresního soudu v Berouně a z rovněž připojeného spisu rozhodce Mgr. J.F., založeného do úschovy u Okresního soudu v Pardubicích pod sp. zn. 26 Nc 5513/2016, se zjišťuje, že povinná svým návrhem usiluje o zastavení exekuce, jejímž provedením Okresní soud v Berouně pověřil soudního exekutora JUDr. Z.Z., Exekutorský úřad Plzeň-město, z tzv. „jiných důvodů“ podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o.

s. ř., neboť rozhodčí smlouva uzavřená mezi ní a oprávněnou je absolutně neplatná podle ustanovení § 580 o. z. pro rozpor s dobrými mravy; vada rozhodčí smlouvy má spočívat v tom, že nemohla - v rovině objektivní, pakliže by vůbec chtěla rozhodčí smlouvu uzavřít - její obsah nikterak ovlivnit. Tím mělo dojít k významné nerovnováze v neprospěch spotřebitele, neboť návržení rozhodci jí byli bez dalšího vnučeni.

Soudy nižších stupňů svými rozhodnutími, a to v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, vycházející z jeho usnesení ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněného pod číslem 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jež posléze verifikoval i Ústavní soud v nespočtu svých nálezů, uplatnily coby kritériální úsudek odlišný, totiž že naplnění požadavku platnosti rozhodčí doložky ve spotřebitelských smlouvách vyžaduje a předpokládá jednoznačná a transparentní pravidla pro určení osoby rozhodce; je-li tedy osoba „ad hoc“ rozhodce v rozhodčí doložce dostatečně konkretizována a individualizována a zároveň se na takovém rozhodci oba účastníci dohodli, lze takový postup označit za přípustný, který zákonu neodporuje.

Soudy obou stupňů tedy prima facie nebyly při zdůvodňování svých rozhodnutí zcela důsledné, pakliže své úvahy vedly k přezkumu transparentnosti pravidla pro výběr rozhodce, tj. zda rozhodce měl pravomoc na základě rozhodčí smlouvy (vůbec) rozhodovat, a nikoli ve vztahu k té dovolatelčině námitce, že již sám proces sjednávání rozhodčí smlouvy trpěl takovými vadami, které měly zapříčinit neplatnost rozhodčí smlouvy (vůbec), a již proto byl dán důvod, aby exekuce byla zastavena.

I přes tento nedostatek však nelze mít dovolání (v této části) za důvodné.

Předznamenává se, že Nejvyšší soud nemohl odhlédnout od úpravy rozhodčího řízení, zakotvené v zákoně č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“), ve znění účinném od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 (srov. čl. IX. body 1., 2. zákona č. [258/2016](#) Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru); ochranných instrumentů, zakotvených v tomto zákoně se však dovolatelka nedovolávala, soustřeďujíc svoji obranu povýtce k argumentu nedostatku pravomoci rozhodce její spor projednat, resp. k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., obojí s intencí dosáhnout zastavení exekuce, nařízené na základě rozhodčího nálezu.

V první řadě je zde namístě konstatovat, že není obhajitelný závěr soudu prvního stupně, pakliže - s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3712/2012 - dovodil, že exekuční soud v řízení o zastavení exekuce nemůže přezkoumávat, zda rozhodčí smlouva neobsahuje ujednání, které by způsobilo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele, a ani nemůže z těchto důvodů exekuci zastavit; ostatně zákon o rozhodčím řízení v období od 1. 4. 2012 do 30. 11. 2016 výslovně umožňoval, aby exekuční soud co do nálezů ve věcech ze spotřebitelských smluv naopak platnost rozhodčí smlouvy přezkoumával, jmenovitě z pohledu ujednání, které by způsobovalo významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele (k tomu viz rozsudek SDEU ze dne 6. 10. 2009 ve věci C - 40/08 Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodríguez Nogueira), stejně jako dovozovala nikoli ojedinělá soudní (i ústavněprávní) judikatura, a to důsledky vedoucími k zastavení nařízené exekuce.

V návaznosti na tento závěr je však namístě zaznamenat dvojí:

Zprvé, dovolací soud nemohl shledat uzavřenou rozhodčí smlouvu neplatnou, pakliže ji dovolatelka identifikovala - ve své úplnosti - jako rozpornou s dobrými mravy pouze proto (viz shora), že jí oprávněná (úvěrující) předložila k podpisu rozhodčí smlouvu na předem předtištěném formuláři, který obsahoval konkrétní jména třinácti „ad hoc“ rozhodců (netransparentnost způsobu výběru

rozhodce dovolatelka v řízení o zastavení exekuce efektivně nenamítala), jejichž jména při takovém výběru podle jejího názoru „nemohla nikterak ovlivnit“. Rozhodčí řízení je založeno na zásadě smluvní volnosti (§ 2 odst. 1 z. r. ř.), která ponechává plně v moci stran, zda mezi sebou uzavřou rozhodčí smlouvu a vyjmu tak svůj spor o majetkové právo z pravomoci soudu, a pokud dovolatelka s takovým postupem souhlasila, nelze zde rozpor s dobrými mravy – bez dalšího – dovozovat. Dovolatelka totiž neuvádí, co jí konkrétně překáželo, jestliže by v době uzavírání úvěrové smlouvy měla za to, že nabízení rozhodci jsou „ekonomicky závislí“, jim ve standardním kontraktačním procesu čelit; bylo nepochybně na ní, aby předtím, než uzavřela předmětnou smlouvu, vznesla takovou výhradu a vedla kontraktační proces způsobem, který by tomu odpovídal. Nabídka jmenovitě určených rozhodců byla toliko standardní ofertou.

Je možno též poukázat na obecné ustanovení soukromého práva, že na právní jednání jest pohlížeti spíše jako na platné (§ 574 o. z.), a pakliže adhezní způsob uzavírání smluv občanský zákoník výslovně předpokládá (§ 1798 an.), nelze bez toho, že by dovolatelka uvedla (a doložila), v čem má být konkrétní ujednání zvláště nevýhodné, popř. v čem se smlouva závažně a bez zvláštního důvodu odchyluje od obvyklých podmínek ujednávaných v obdobných případech, mít rozhodčí smlouvu za neplatnou (§ 1800 odst. 2 věta první o. z.).

Řečené ostatně stvrzuje – jak již ostatně i výše zaznamenáno – i dovolatelkou citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 30 Cdo 2401/2014, z něhož se rovněž podává, že bez tvrzení dalších důležitých okolností, které by naznačovaly či poukazovaly na to, že proces sjednávání rozhodčí smlouvy se spotřebitelem, jakož i obsah samotné rozhodčí smlouvy, není v souladu s dobrými mravy, nelze automaticky shledat rozhodčí smlouvu neplatnou.

Není důvod ani dále přehlížet, že uzavírání rozhodčích smluv „formulářovým způsobem“ není neobvyklý, nestandardní a pro zakotvení rozhodčího řízení naopak z praktických důvodů užívaný prvek, který zákon ani v kontextu smluv, v nichž na jedné ze smluvních stran vystupuje spotřebitel, nijak výslovně nelimituje, pakliže je jinak zachována vyšší míra ochrany slabší strany; takový postup lze dokonce (v obecné rovině) shledat jako příznivější z toho důvodu, že lze očekávat, že ochranná spotřebitelská ustanovení (např. § 3 odst. 3 až 5; § 4 odst. 3, nebo § 8 zákona o rozhodčím řízení) nebudou oproti rozhodčím smlouvám, sjednávaným ad hoc „slovo od slova“, podnikatelem opomenuta.

Konkrétně, jak již bylo výše řečeno, uvedené jakkoli neznamena (jak naznačuje dovolatelka), že i přes „formulářový“ charakter rozhodčí smlouvy nemohla – objektivně vzato – navrhopvat jiná, další jména rozhodců, prohlásit, že s konkrétně navrženou osobou rozhodce nesouhlasí, anebo že nemůže v případě, že protistrana odmítne o změnách či úpravách rozhodčí smlouvy vyjednávat, takovou smlouvu samostatně, anebo i vedle smlouvy, vzhledem k níž je rozhodčí smlouva sjednávana, neuzavřít.

Právě v dané věci je potom rozhodné, že dovolatelka netvrdí žádné zvláštní, mimořádné okolnosti, které by proces uzavírání rozhodčí smlouvy provázely, ba ani nedokládá, že by v daných poměrech a vzhledem k jedinečnosti souzené věci byla uzavřena natolik nespravedlivá či „nemravná“ rozhodčí smlouva, která by způsobovala významnou nerovnováhu v jejích právech, nebo která by ji výrazně limitovala co do efektivního uplatnění práva na spravedlivý („rozhodčí“) proces, nýbrž toliko napadá jen samotný adhezní způsob uzavírání rozhodčí smlouvy; proto takto prosazovanou obranu nelze považovat než toliko za účelovou, mající odvrátit její neúspěch v rozhodčím řízení samotném. Řečeno jinými slovy, ani soudy nižších stupňů nemohly z natolik obecně formulované námitky povinné neplatnost rozhodčí smlouvy dovodit, a nelze jim tudíž klást za vinu, že se touto otázkou zabývaly poněkud okrajově.

Zvláště jest zdůraznit – pakliže dovolatelka natolik intenzivně zdůrazňuje svoji úplnou nemožnost cokoli ovlivnit – že byla řádně oprávněnou (v souladu s čl. III. bodem 3.1.2. rozhodčí smlouvy) vyzvána k volbě rozhodce z třinácti smluvených osob, aniž tak však učinila, resp. aniž byla v tomto směru jakkoli aktivní. Tím se ostatně situace předmětného rozhodčího řízení významně odlišuje od těch, která byla předmětem hodnocení rozhodnutí, o která se dovolatelka ve své oponentuře opírala.

Nemluvě o tom, že se stejnou pasivitou přistoupila k těm možnostem obrany proti posléze vydanému rozhodčímu nálezu, která jí skýtala právě ta instrumentária, jež jsou zakotvena v zákoně o rozhodčím řízení, a na která až nyní poukazuje.

Je proto namístě (ohledně této dílčí otázky) uzavřít, že jen z pouhé formulářové podoby rozhodčí smlouvy uzavřené se spotřebitelem podle zákona o rozhodčím řízení není v dané věci možno dovodit její neplatnost pro rozpor s dobrými mravy (§ 580 o. z.), a tím ani důvod pro zastavení exekuce.

Za druhé, stejně tak ani tam, kde dovolatelka poukazuje na okolnost, že všechny v rozhodčí smlouvě dohodnuté osoby (představující potencionální rozhodce) oprávněná uvádí opakovaně v „tisících“ rozhodčích doložkách – což podle jejího názoru implikuje jejich „ekonomickou závislost“ (s důsledky rozporu rozhodčí smlouvy s dobrými mravy) – důvodnosti dovolání přisvědčit nelze.

Jednak opakovanost zápisu totožných jmen do rozhodčích smluv totiž takovou ekonomickou závislost očividně ještě nedokládá, a jednak – a zejména – může ze své podstaty, tj. kdyby byla skutečně dána, představovat toliko dovolatelný indikátor (snad možného) předpokladu vyloučení rozhodce, jak jej ustavuje § 8 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení; sama o sobě však namítaná „opakovanost“ bez dalšího neznamena, že by rozhodce nemohl – pakliže zároveň není tvrzeno žádného jeho osobního vztahu k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům – věc projednat a rozhodnout. Možnou podjatost, tj. nedostatek objektivní nezávislosti (nebo též objektivní nestrannosti), je nutné vždy chápat ve spojení s konkrétními okolnostmi dané věci (k tomu srov. Bělohávek, A. J. Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 403).

Vztah ekonomické závislosti rozhodce není v soudní praxi Nejvyššího soudu pojem neznámý; v rozsudku ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 23 Cdo 3150/2012, uveřejněným pod číslem 29/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, kupříkladu Nejvyšší soud dospěl k závěru, že princip nezávislého a nestranného rozhodování, jež je určující pro rozhodování soudců, se uplatní i pro rozhodování rozhodců; k vyloučení rozhodce z projednání a rozhodnutí věci může pak dojít teprve tehdy, když je evidentní, že jeho vztah k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům, dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat. Typicky jde o případy, kdy je rozhodce současně na straně účastníka řízení či svědka, resp. když by řízením či jeho výsledkem mohl být dotčen na svých právech; shodně to platí, má-li k účastníkům řízení příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, příp. vztah ekonomické závislosti.

Posledně učiněnou poznámku jest však pochopitelně ztotožnit s ekonomickým vztahem bezprostředním a přímým, tj. pakliže rozhodce např. současně působí jako zaměstnanec jedné ze stran rozhodčí smlouvy, jako obchodní partner, potažmo jako kolega v zaměstnaneckém či obdobném poměru, a nelze jej tedy spatřovat jen v tom, že rozhodci vzhledem ke každé jím vyřízené věci vzniká nárok na odměnu. V opačném případě by totiž mohla být, a to by bylo v úplnosti zcela nepřijatelné, totožná námitka vznášena i vůči stálým rozhodčím soudům, jež ostatně taktéž mohou strany sporu do rozhodčích doložek navrhopat opakovaně, což její relevanci zjevně vylučuje.

Ostatně jistou „opakovanost“ osoby rozhodce zákon o rozhodčím řízení výslovně předpokládá – a nelze ji tudíž už proto považovat nejen za „nemravnou“, natožpak bezprostředně vedoucí k úspěšné

námítce vyloučení rozhodce z rozhodování – jestliže v ustanovení § 8 odst. 3 co do spotřebitelských vztahů ukládá rozhodci povinnost sdělit, zda v posledních třech letech vydal rozhodčí nález, nebo zda je rozhodcem v dosud neskončeném rozhodčím řízení ve sporu, jehož účastníkem byla některá ze stran (pozn: tato povinnost byla rozhodcem v dané věci splněna). K vyloučení konkrétní osoby rozhodce z projednávání a rozhodnutí o věci proto nemůže postačovat jen tvrzení, že je jednou ze stran rozhodčí smlouvy opakovaně, event. i dlouhodobě, jako možný rozhodce navrhován.

Řečeno jinými slovy – ani v případě, že by dovolatelka namítala podjatost rozhodce z totožných důvodů (které uvádí nyní) již v samotném rozhodčím řízení, nemohla by být s návrhem na vyloučení rozhodce úspěšná. K čemuž se pro úplnost poznamenává, že nerozhodné je z tohoto důvodu i její tvrzení, že vzhledem k tomu, že nevěděla, že oprávněná zapisuje do rozhodčích smluv stále stejná jména, nemohla námitku podjatosti namítat, neuvedla-li zároveň žádné konkrétní okolnosti, z nichž by bylo možno vyloučení rozhodce vskutku relevantně dovozovat; ostatně bylo na ní, aby si takové informace opatřila již tehdy (obdobná povinnost stihá v soudním řízení účastníka, který míní vznést námitku podjatosti soudce).

Čímž jest odůvodněn – na prezentovaném argumentačním základě – závěr, že napadené usnesení odvolacího soudu, ve výsledku jím vedeného řízení – na bázi dovolacích důvodů identifikovaných otázkami 1., 2. 3. a 4. obstojí, a naopak dovolání v této části důvodné není.

Co do dovolacího důvodu ve smyslu otázky formulované pod položkou 5. ohledně vztahu (důvodu) neplatnosti (hlavní) smlouvy a rozhodčí doložky (bez ohledu na to, zda je obsažena přímo ve smlouvě anebo v samostatné smlouvě rozhodčí), platí, že byla již v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu zodpovězena v rozsudku ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005, uveřejněném pod číslem 103/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), podle kterého nevztahuje-li se důvod neplatnosti smlouvy na rozhodčí doložku týkající se sporů z této smlouvy, nemá neplatnost smlouvy vliv na platnost rozhodčí doložky.

Dovolatelka však oponuje poukazy na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 ze dne 26. 1. 2012 a navazující sp. zn. III. ÚS 4084/12 ze dne 11. 12. 2014, a z nich dovozuje, že odpověď na tuto její otázku – oproti odvolacímu soudu – musí být kladná.

Oba nálezy, jak je z jejich odůvodnění patrné, potvrzují judikatorně ustálenou zásadu, že věcný přezkum správnosti vykonávaného titulu není v exekuční řízení myslitelný, nicméně uzavírají, že za určitých specifických okolností takový titul (rozhodčí nález) vykonat nelze. V nálezu prvním Ústavní soud uvedl (a v druhém odtud citoval), že „považuje za neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům, které evidentně poškozují práva svých klientů“, což je posléze ilustrováno podrobnostmi smluvních podmínek, ujednaných ve smlouvě (smlouvách) o úvěru (v prvním nálezu bylo nadto klíčové zjištění, že nebyla vůbec, resp. řádně, sjednána rozhodčí doložka). Na tyto nálezy (výslovnými odkazy) navázalo usnesení ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 1387/2016, v němž Nejvyšší soud vyslovil názor, že pro závěr, zda je úvěrová smlouva neplatná (a proto je neplatná i rozhodčí smlouva) „je třeba zkoumat, za jakých okolností byla uzavřena, a to za pomoci kritérií judikaturou Nejvyššího soudu vytýčených ve vztahu ke smluvní pokutě, úrokům, zajištění pohledávky apod.“

Z těchto pramenů se tedy bez pochybností podává odpověď na dovolatelčinu otázku 6. ohledně možností „přezkumu věcné správnosti exekučního titulu“, a to jako odpověď nejen záporná, nýbrž i vycházející z konsolidované rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, pročež dovolání ve vztahu k této otázce být přípustné nemůže (§ 237 o. s. ř.).

Nicméně, jak se z výše označeného usnesení Nejvyššího soudu naznačuje, ačkoli nemá jít o věcný

přezkum vykonávaného rozhodčího nálezu, není vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ (úvěrové) smlouvy stala významnou pro hodnocení i na ni navazující rozhodčí smlouvy, a to s tím rozhodným směřováním, jímž je posouzení, zda vzhledem k jejímu obsahu a procesu jejího sjednání byla či nikoli dána pravomoc rozhodce k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu.

Ačkoli tedy neplatnost smlouvy hlavní (úvěrové) sama o sobě nezpůsobuje neplatnost smlouvy rozhodčí (viz shora citovaný rozsudek ze dne 19. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005), a ačkoli ani neplatnost rozhodčí smlouvy není v daném případě odvoditelná ze samotného jejího obsahu (viz závěry výše), nelze - ve smyslu v předchozím zaznamenaných právních názorů - opomenout uvážit, zda obojí ve svém celku (jak obsahovém tak procedurálním) není postiženo stigmatem kolize se zde rozhodnými „dobrymi mravy“ (§ 580 o. z.), resp. se zákonnými principy ochrany spotřebitele (coby „slabší strany“). Na tomto místě tak do hry vstupují i specifické okolnosti podoby konkrétních závazků dlužníka, včetně těch, jež mají „sankční“ povahu, zakomponované do úvěrové smlouvy (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1387/2016 výše), které však odvolací soud vzhledem ke svému názoru, že přihlídnutí k nim by znamenalo nepřipustný věcný přezkum exekučního titulu, uvažovat odmítl, ačkoli dovolatelka na ně poukazovala rovněž.

Dovolání je proto v této argumentační části důvodné, jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem je z právě vyložených důvodů neúplné (též významné právní aspekty věci pomíjí), což ve svých důsledcích znamená, že je i nesprávné.

Tím se odpovídá na dovolací důvod vtělený do otázky dovolatelky č. 5., a to příznivě tomu, co jím sledovala.

Zabývat se dovolacím důvodem podle dovolatelčiny otázky č. 7 již netřeba, neboť případně dovozený nedostatek „pravomoci rozhodce“ je s důvodem zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. srovnatelný, ať již kladen vedle něj, anebo coby jemu podřaditelný.

Dovozená nesprávnost právního posouzení věci v situaci, kdy nejsou dány podmínky pro nápravu samotným dovolacím soudem, způsobuje, že jím trpící rozhodnutí odvolacího soudu musí být zrušeno, a protože důvody zrušení dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i je, a tomuto soudu vrátil věc k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1, odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

V novém rozhodnutí rozhodne soud též o nákladech dosavadního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1, část první věty za středníkem a věta druhá, o. s. ř.).

Právní názor vyslovený dovolacím soudem je pro další řízení závazný (§ 243g odst. 1, část věty první za středníkem).

Jde o to nalézat taková výkladová hlediska, která na jedné straně povedou ke spravedlivé ochraně právního postavení dlužníka (spotřebitele) a na druhé straně nebudou znamenat ohrožení účelu a smyslu, který je zákonem s rozhodčím řízením spojován.

Zde stojí za zaznamenání, že dovolatelka zde, v dovolacím řízení o zastavení exekuce, uplatnila argumentaci, jež byla způsobilá být (formálně adekvátní) obranou proti dříve vydanému (a zde již jen vykonávanému rozhodčímu nálezu) v rámci instrumentárií, nabízených samotným zákonem o rozhodčím řízení, a jež ze zjevné nedbalosti opomenula. Zákon o rozhodčím řízení, a jím předznamenanou ochranu v předjímaném občanskoprávním sporném řízení však nelze „jednoduše“ obcházet v představě, že tak jako tak lze ochranu nalézt v následném řízení exekučním; pakliže se tak má - až zde - stát, pak tehdy, je-li nezbytné zasáhnout z pozic argumentačně mimořádně silných (především ústavněprávních), tj.

měl-li by být vykonán rozhodčí nález, který je svým obsahem v kolizi se základními principy demokratického právního řádu (srov. bod 16. nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 502/17 ze dne 10. 1. 2018).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Bezplatná obhajoba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Omezení vlastnického práva veřejným prostranstvím a bezdůvodné obohacení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Opomenuté vyjádření účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Služební poměr](#)
- [Svéprávnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určitost sankcionované povinnosti](#)
- [Pohledávka](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)